

"בְּנֵי צִיּוֹן"

הסגולה הנפלאה של "קל וחומר" המעוררת את השם "אל", שהוא מידת החסד. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על הכתוב, "ויצעק משה אל ה' לאמר: אל נא רפא נא לה", שואלים חכמי ישראל: מדוע התפלל משה על מרים אחותו דוק בשם "אל" ("אל נא רפא נא לה"), ולא בשם הוי"ה: "ה' נא רפא נא לה"? ידוע ומפורסם מה שהביאו בספרים הקדושים, בשם המגיד הקדוש רבי דב בער ממזריטש זיע"א, על הברייתא: "רבי ישמעאל אומר: בשלש עשרה מידות התורה נדרשת: מקל וחומר (מידה א'), מגזירה שוה (מידה ב')... וכו'". ואמר המגיד הקדוש, שאותן יג' מידות אלו שמביא רבי ישמעאל, מכונות כנגד יג' מידות הרחמים של ה' יתברך: א. אל ב. רחום ג. וחנון ד. ארך ה. אפים ו. ורב חסד ז. ואמת ח. נצר חסד ט. לאלפים י. נשא עון יא. ופשע יב. וחטאה יג. ונקמה. לכן, נמצא, שמידת "אל" היא כנגד "קל וחומר", מידת "רחום" היא כנגד "גזירה שוה", וכו'.

נמצא, אפוא, שאם רוצים לעורר את השם "אל", שהוא ראשון ושרש ל-יג' מידות הרחמים, העצה היעוצה היא לדרוש מידת "קל וחומר", שהיא מכונת, כאמור, כנגד מידת "אל".

והנה, ידוע שהסיבה לכך שמרים נענשה בצרעת היא, משום שדברה לשון הרע על משה רבנו, כפי שכתוב: "ותדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה הכשית אשר לקח...". ופרש רש"י שדברה על משה, שפרש מאשתו וגרש אותה (=את אשתו) מאז מתן תורה.

ומבואר בגמרא (שבת פח'), שמשה פרש מאשתו ציפורה משום שדרש "קל וחומר" בעצמו, ואמר: מה ישראל, שהשכינה דברה עמהם במתן תורה רק שעה אחת, היו צריכים לפרוש מנשותיהם שלשה ימים, כפי שכתוב: "היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה" – אני, שכל שעה ושעה השכינה מדברת עמי – על אחת כמה וכמה (=קל וחומר) – ולכן פרש מאשתו וגרשה. (ומנין שהסכים הקב"ה למעשה זה של משה? – שנאמר "לך אמר להם (=לישראל): שובו לכם לאהליכם (=לנשותיכם), (אבל) ואתה פה עמד עמדי" (=פרוש מאשתך).

אם כך, נמצא שכאשר דברה מרים על אודות משה, שפרש מאשתו, היא פגמה בשם "אל", מאחר ולא נשאה "קל וחומר", כפי שדרש משה לגבי אשתו ציפורה. ולכן, כדי לתקן דבר זה, "ויצעק משה אל ה' לאמר: אל נא רפא נא לה", התפלל משה רבנו וצעק אל ה', כדי לתקן ולעורר את השם "אל", שבו פגמה מרים, כאשר דברה על משה אחיה.

בענין זה כתוב בספר הקדוש "בני יששכר" (ניסן, מאמר ד'), שמידת "קל וחומר" נקראת בתואר "דין", כפי שכתוב בגמרא (פסחים סה'): "והלא דין הוא". וצריכים אנו ביאור על-כך. שהרי, על-פי מה שלמדנו, על-ידי מידת "קל וחומר" מתעורר השם "אל", שהוא מידת החסד, וברור שאין פה דין. אלא, מתוך ה"בני יששכר" ואומר, שכאן רצו חז"ל ללמדנו דעת, שאפילו שהאדם שרוי במידת הדין, חס וחלילה – על-ידי שידרוש "קל וחומר" יתעורר השם "אל", שהוא מידת חסד, ויתמתק לו הדין, ויהפוך לחסד ולרחמים.

ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ויפצו איביך וינסו משנאיך... ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל

בפרשתנו, אנו מוצאים את הפרשה הכי קטנה מכל פרשיות התורה – הלא היא פרשת "ויהי בנסע הארון". המיוחד בפרשה זו הוא, שהיא כלולה משני פסוקים בלבד, ויש בה רק פ"ה (=85) אותיות, ומובא בגמרא (שבת קטו'): "(ש)פרשה זו עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות מלמעלה ומלמטה (אות נו"ן) הפוכה בראש הפרשה, ואות נו"ן הפוכה בסופה), כפי שמופיע בתורה: "ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך. ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל".

ועל פרשה זו אומר בעל "כסא הרחמים", שכאן רמז לנו הכתוב על מצות "פרו ורבו", כפי שאמרו חז"ל (יבמות

(ג): "תָּנוּ רַבָּנֵי בְּרַבְנֵי (במדבר יא): 'וּבְנָחָה יֹאמֵר שׁוֹבָה ה' רַבּוֹת אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל'. מְלַמֵּד, שְׁאִין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה עַל פְּחוֹת מִשְׁנֵי אֲלָפִים וּשְׁנֵי רַבּוֹת מִיִּשְׂרָאֵל (=כב' אֲלָפִים). הֲרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל שְׁנֵי אֲלָפִים וּשְׁנֵי רַבּוֹת חָסֵר אֶחָד. וְזֶה (ש') לֹא עִסַק בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה, לֹא נִמְצָא זֶה גִּוְרֵם לְשִׁכְיָנָה שֶׁתִּסְתַּלַּק מִיִּשְׂרָאֵל?"

וּמוֹסִיף "כִּסּא הֶרְחָמִים", שֶׁמִּצְוָה זו שֶׁל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, שֶׁהִיא הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּצְטָוָה הָאָדָם, חֲשׁוּבָה הִיא מְאֹד כְּפִי שְׁכָתוֹב בְּפִרְשֵׁת הַבְּרִיאָה: "וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ...". וְעַל-כֵּן כָּל יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהִזְהָר בָּהּ מְאֹד, שֶׁהָיָה הִיא קִיּוּם הָעוֹלָם. וַיֵּשׁ בְּכָתוֹב בְּפִרְשָׁה זו "וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרוֹן" רָמַז לְיַעֲקֹב אָבִינוּ ("בְּנִסְעַ" גְּמַטְרִיָּה "יַעֲקֹב"), שֶׁמִּטְוֵה הָיְתָה שְׁלִימָה, וְכּוֹנֵנָה בְּמִצְוֹת "פְּרוּ וּרְבוּ" הָיְתָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְעַל-כֵּן צוּרְתוֹ חֲקוּקָה בְּכִסּא הַכְּבוֹד. וְהֵנָּה, כְּאִמּוֹר, בְּפִרְשָׁה זו יֵשׁ רַק פ"ה (=85) אוֹתִיּוֹת, כְּמִנְיַן "מִלָּה" - לְרִמּוּז שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ לֹא פָּגַם בְּמִלְתּוֹ/בְּבְרִיתוֹ, וְלֹא רָאָה קָרִי מִיָּמָיו.

וְעוֹד מוֹסִיף "כִּסּא הֶרְחָמִים" וַאֲמֹר, שֶׁלֹּא יִחְשׁוּב הָאָדָם בְּמַחְשְׁבֹתוֹ הָרָעָה, שְׁאֵלָךְ וְאָבּוֹא עַל הָעֲרִיּוֹת הָאֲסוּרוֹת, וּבְכַךְ אֲקִיִּים אֵת מִצְוֹת "פְּרוּ וּרְבוּ", כְּפִי שֶׁהִמְתָּאֻנְנִים בְּקִשׁוֹ בְּפִרְשֵׁתוֹ: "וַיְהִי הָעַם כְּמַתְאֲנָנִים רַע בְּאָזְנֵי ה'", שֶׁכְּבוֹ אִישׁ אִישׁ לְמַשְׁפַּחְתּוֹ עַל שֶׁנִּאֲסְרוּ לָהֶם עֲרִיּוֹת בְּתוֹךְ הַמִּשְׁפָּחָה. וְלָכֵן אָמְרוּ "זָכְרָנוּ אֵת הַדָּגָה...". דְּהֵינּוּ, שֶׁרָצִינוּ שֶׁתְּהִיָּה לָנוּ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה עִם כָּל הַנְּשִׁיִּים, כְּדִי שֶׁיִּפְרוּ בְּנֵינוּ כְּדִגֵּי הַיָּם. וְעַל-כֵּן רּוֹמְזֵת הָאוֹת **ג** הַהֶפְּכָה ("נוֹן" בְּאַרְמִית דָּג), לְרִמּוּז שֶׁרָצוּ לְהַפְּוֹךְ אֵת הַמִּצְוָה לְעִבְרִיָּה. וְזֶהוּ שְׁכָתוֹב: "וַיְהִי הָעַם כְּמַתְאֲנָנִים רַע". "כְּמַתְאֲנָנִים", אוֹתִיּוֹת "כְּמַתְ אֲנָנִים" - שְׁכָאִילוּ **מת** לָהֶם קְרוֹב, וְהֵם כְּעַת "אֲוֹנִים", שְׁאֲסוּר לָהֶם לְעִסוֹק בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה... "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה"

בְּהַתְּחַלַּת הַפִּרְשָׁה מוֹפִיעָה הַמְּלָה "מְנֹרָה" בְּקִפְצוֹת שֶׁל 39 אוֹתִיּוֹת בְּדִיוֹק, כְּדִי לְרִמּוּז עַל 39 אָבוֹת מְלָאכָה הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת, אוֹתָן לְמַדּוּ חו"ל מֵהַקְּמַת הַמִּשְׁכָּן.

"בְּהַעֲלֵתָךְ אֵת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנֹרָה יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת:

וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנֹרָה הַעֲלָה נֵרְתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד אֵת מֹשֶׁה

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מְקֻשָּׁה זָהָב עַד יִרְכָּה עַד פְּרִתָּה

מְקֻשָּׁה הוּא כְּמַרְאֵה אֲשֶׁר הָרָאָה ה' אֵת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֵת הַמְּנֹרָה."

(וְאֵלוּ הֵן "אָבוֹת מְלָאכּוֹת, אַרְבַּעִים חָסֵר אַחַת (=39): הַזּוֹרַע. וְהַחּוֹרֵשׁ. וְהַקּוֹצֵר. וְהַמַּעֲמֵר. הַדָּשׁ. וְהַזּוֹרָה. הַבוֹרֵר. הַטּוֹחֵן. וְהַמְּרַקֵּד. וְהַלֵּשׁ. וְהַאֹפֵה. הַגּוֹזֵז אֵת הַצֶּמֶר. הַמְּלַבֵּנוּ. וְהַמְּנַפֵּצוּ. וְהַצּוֹבְעוּ. וְהַטּוֹוֵה. וְהַמְּסַדֵּף. וְהַעוֹשֶׂה שְׁנֵי בְּתֵי גִירִין. וְהַאֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין. וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין. הַקּוֹשֵׁר. וְהַמְּתִיר. וְהַתּוֹכֵר שְׁתֵּי תַפִּירוֹת. הַקּוֹרֵעַ עַל מְנַת לְתַפֵּר שְׁתֵּי תַפִּירוֹת. הַצֵּד צְבִי. הַשׁוֹחֲטוֹ. וְהַמְּפַשְׁטוֹ. הַמּוֹלְחוֹ וְהַמַּעֲבֵד אֵת עוֹרוֹ. וְהַמּוֹחֲקוֹ. וְהַמְּחַתְּכוֹ. הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. וְהַמּוֹחֵק עַל מְנַת לְכַתֵּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. הַבוֹנֵה. וְהַסּוֹתֵר. הַמְּכַבֵּה. וְהַמְּבַעֵיר. הַמְּכַפֵּה בַּפִּטִּישׁ. הַמוֹצִיא מִרְשׁוֹת לְרְשׁוֹת. הֲרֵי אֵלוּ אָבוֹת מְלָאכּוֹת אַרְבַּעִים חָסֵר אַחַת").

"וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה..."

מִסּוּפֵר עַל אָדָם אֶחָד שֶׁבָּא לְרַב שְׁלוֹ וְשָׁאֵל: "הֵאֵם כָּבֵר שְׁמַעְתָּ מֵהַמְּסַפְּרִים עַל הַיְדִיד שְׁלֹדִי?". "לֹא" - עֲנָה הָרַב - "אֲבָל לְפָנֶי שְׁאֵתָה מְסַפֵּר, תִּגִּיד לִי: הֵאֵם הָעֵבֶרֶת אֵת הַשְּׁמוּעָה עַל יְדִידֵי דָרָךְ שֶׁלֶשׁ הַמְּסַנְנוֹת?". "אֵילוּ מְסַנְנוֹת?" שָׁאֵל הָאוֹרֵחַ. "הָרִאשׁוֹנָה, מְסַנְנֵת הָאֵמֶת", אָמַר הָרַב. "הֵאֵם אֵתָה בְּטוֹחַ שֶׁהַדָּבָר שְׁאֵתָה עוֹמֵד לְסַפֵּר לִי עַל יְדִידֵי הוּא אֵמֶת?". הָאוֹרֵחַ הִסִּס: "בְּעֵצֶם אֲנִי לֹא כָל-כָּד בְּטוֹחַ. אֲנִי רַק שְׁמַעְתִּי אֵת הַסִּפּוּר מִפִּי אַחֵר. וְמֵהַמְּסַנְנֵת הַשְּׁנִיָּה?". "הַמְּסַנְנֵת הַשְּׁנִיָּה", אָמַר הָרַב, "הִיא מְסַנְנֵת "הַטּוֹב". כְּלוּמֵר, הֵאֵם הַדָּבָר שְׁאֵתָה עוֹמֵד לְסַפֵּר לִי עַל יְדִידֵי הוּא דָּבָר טוֹב?". "לְהִיפֹךְ" אָמַר הָאוֹרֵחַ. "זֶה מְשֻׁהוּ אִיּוֹם וְנוֹרָא. וְהַשְּׁלִישִׁית?". "הַשְּׁלִישִׁית הִיא הַמְּסַנְנֵת שֶׁל הַנְּחוּץ" הַמְּשִׁיף הָרַב. "הֵאֵם זֶה נְחוּץ לְסַפֵּר לִי אֵת הַדָּבָר הַנּוֹרָא עַל יְדִידֵי, שֶׁסִּפַּק אִם הוּא אֵמֶת?".

לְאַחַר הַפְּסָקָה קָלָה נֶאֱמַר הָאוֹרֵחַ, וְאָמַר: "לֹא! אֵין זֶה נְחוּץ כָּל-כָּד". "אִם כָּד" - אָמַר הָרַב - "כְּדֵאֵי שֶׁתְּשׁוּקוּ!".

וְעַל כֵּן הַשְּׁתִיָּקָה מוֹבָא הַמְּקָרָה שְׁאֵרַע לְפָנֶי כְּשִׁמוּנִים שֶׁנָּה בִירוּשָׁלַיִם, עַל אִשָּׁה אַחַת אֲשֶׁר תִּלְתָּה כְּבִיסָה בְּחִצְרָה הַבַּיִת. וּבְיָמִים הֵהֵם הָיָה יוֹם מִיּוּחַד בְּשַׁבּוּעַ, שֶׁהָיָה נִקְרָא "יוֹם כְּבִיסָה". יוֹם זֶה הָיָה עוֹבֵר מִתּוֹךְ מֵאֲמָץ וְעַבּוּדָה מְפָרֶכֶת. לְאַחַר תְּלִית הַכְּבִיסָה עָבְרָה בְּחִצְרָה שְׁכֵנָה, שֶׁלֹּא הָיְתָה מְרוֹצָה מְכֻדָּה שֶׁהַכְּבִיסָה תִּלְוִיָה בְּחִצְרָה, הוֹצִיאָה מְסַפְּרִים, חֲתָכָה אֵת הַחֲבֵל, וְכָל הַכְּבִיסָה נִפְלָה אֶרְצָה וְנִתְלַכְלְכָה. אוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהַכְּבִיסָה הָיְתָה שְׁלָה, הַבְּלִיגָה עַל כְּאָבָה וְעַל עוֹגְמַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁנִּגְרַמָּה לָהּ. בְּמִקּוֹם לְרִיב וְלְתַבּוּעַ אֵת עַלְבוּנָהּ, מֵהַ שְׁלֵבֶטַח הִיָּה מְצִית אֵת אִשׁ הַמְּחַלּוֹקֶת בְּאִיזוֹרָה, הִיא הַחֲלִיטָה לְכַבֵּס שְׁנֵי אֵת כָּל הַכְּבִיסָה, לְמִרוֹת הַטְּרָחָה הַמְּרוּבָּה וְהַעֲבֹדָה הַקְּשָׁה. לְאַחַר מִפּוֹ, תִּלְתָּה אֵת הַכְּבִיסָה בְּחִצְרָה הַסְּמוּכָה, וְלֹא אָמְרָה דָּבָר, לְמִרוֹת הַכָּאָב הַגְּדוֹל. בְּעָרַב, כְּשֶׁשָּׁב בַּעֲלָה מִבַּיִת הַמְּדֻרָשׁ, חִפְצָה הָיְתָה הָאִשָּׁה לְסַפֵּר לְבַעֲלָה אֵת אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיהָ, וְלִשְׁפּוֹף אֵת לְבָהּ לְפָנָיו, אֵד לְבָסוּף הַתְּגַבְּרָה עַל עֲצָמָה וְלֹא סִפְרָה, כְּדִי שֶׁלֹּא לְהַגִּיעַ לִיְדֵי חֲטָא לְשׁוֹן הָרַע. לְפִתְעַ דְּפָקָה הַשְּׁכֵנָה בְּדַלְת, וּבִקְשָׁה מִמֶּנָּה סְלִיחָה בְּלֵב מֵר. הִיא אָמְרָה לָהּ: "כְּבֵר קְבִלְתִּי אֵת עוֹנְשִׁי! בְּנֵי הַקֶּטָן קוֹדֵם מֵחֹס! אֲנָא, סְלַחִי נָא עַל פְּשְׁעֵי!". הָאִשָּׁה הַצְּדִיקָנִית אָמְרָה לָהּ, שֶׁהִיא מוֹחֲלָת לָהּ בְּלֵב שְׁלֵם, וְאַף אֲחֵלָה רְפוּאָה שְׁלִימָה לְיֶלֶד הַחוּלָה.

אוֹתָהּ אִשָּׁה צְדִיקָנִית זָכְתָה לְהַפְּקֵד לְשִׁנָּה הַבְּאָה בְּבוֹ, שֶׁגְּדַל לְיָמִים לְתַלְמִיד חֲכָם גְּדוֹל, שֶׁהֵאִיר אֵת עֵינֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָעוֹלָם - הֵלֵא הוּא רַבְּנוּ רַבִּי יוֹסֵף שְׁלוֹם אֱלִישִׁיב שְׁלִיט"א. **שַׁבָּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!**

"בְּנֵי צִיּוֹן"

הסגולה הנפלאה של "קַל וְחֹמֶר" המעוררת את השם "אל", שהוא מידת הַחֶסֶד.

ידוע ומפורסם מה שהביאו בספרים הקדושים, בשם המגיד הקדוש רבי דב בער ממזריטש זיע"א, על הבריתא: "רבי ישמעאל אומר: בשלש עשרה מידות התורה נדרשת: **מקל וחומר** (מידה א'), מגזירה שוה (מידה ב)... וכו'". ואמר המגיד הקדוש, שאותן יג' מידות אלו שמביא רבי ישמעאל, מכוונות כנגד יג' מידות הרחמים של ה' יתברך: א. **אל** ב. רחום ג. וחנון ד. ארך ה. אפים ו. ורב חסד ז. ואמת ח. נצר חסד ט. לאלפים י. נשא עון יא. ופשע יב. וחסאה יג. ונקה". לכן, נמצא, שמידת "**אל**" היא כנגד "**קַל וְחֹמֶר**", מידת "רחום" היא כנגד "גזירה שוה", וכו'. נמצא, אפוא, שאם רוצים לעורר את השם "**אל**", שהוא ראשון ושרש ל-יג' מידות הרחמים, העצה היעוצה היא לדרוש מידת "**קַל וְחֹמֶר**", שהיא מכוונת, כאמור, כנגד מידת "**אל**".

על-פי האמור יאיר לנו להבין את מעשה שאול המלך, שהיה אחד מהאישים הדגולים שקמו לישראל בכל הדורות, ועליו מעיד הכתוב (שמואל א' י', כג'): "ויגבה מכל העם משכמו ומעלה". ולפי חז"ל, הפונה "ויגבה מכל העם" לא היתה רק גופנית, אלא גם "ויגבה" במובן הרוחני, שהיה גבוה מכל העם.

ומצינו בגמרא (יומא כב'): "בן שנה שאול במלכו" – אמר רב הונא, כבן שנה – שלא טעם טעם חטא", ועוד אמרו שם: "מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול? מפני שלא היה בה שום דופי, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוידן: אין מעמידין פרנס על הצבור, אלא אם כן קפה של **שרצים** תלויה לו מאחוריו, שאם תזוח דעתו עליו, אומרים לו: תזור לאחוריק".

והנה, כידוע, התפקיד הראשון שהטיל הקב"ה על שאול היה לקיים את מצות מחית עמלק, כמו שכתוב: "לך והפיתה את עמלק והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו, והמתה מאיש עד אשה מעלל ועד יונק משור ועד שיה מגמל ועד חמור". ואכן, שאול המלך יצא למלחמת חורמה כנגד עמלק, אך נכשל במילוי תפקידו למחות את זכר עמלק מתחת השמים, כפי שכתוב: "ויך שאול את עמלק... ויחמל שאול והעם על אגג (מלך עמלק) ועל מיטב הצאן והבקר".

וצריכים אנו להבין, איך נכשל אדם קדוש זה, שחמל על אגג בניגוד גמור למה שצוהו ה' יתברך? ("לך והפיתה את עמלק והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו").

חז"ל הקדושים מבארים לנו ענין זה בגמרא (יומא כב'): "ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל". אמר רבי מני: על עסקי נחל. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לשאול, 'לך והפיתה את עמלק', אמר (שאול): ומה אם בשביל נפש אחת, אמרה תורה, הביאו עגלה... ערופה (בנחל), כל הנפשות הללו (=הילדים והבהמות של עמלק), על אחת כמה וכמה! (שצריך לחמול עליהם/קַל וְחֹמֶר". ועל-כן), אם אדם חטא, בהמה מה חטאה? אם גדולים חטאו, קטנים מה חטאו? יצאה בת-קול, ואמרה לו (=לשאול): 'אל תהי צדיק הרבה'".

ולכאורה צריכים אנו להבין, איך נכשל שאול המלך לדרוש "**קַל וְחֹמֶר**", כנגד מצוה מפורשת בתורה: "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים"?

אלא, צריך לדעת שזה לעומת זה עשה אלקים, ועל-כן כמו שהשם "**אל**", שהוא מצד הקדושה מכון כנגד מידת "**קַל וְחֹמֶר**", כך לעומת זאת ישנו שם "**אל**" שהוא מצד הקליפה/הטומאה, שמתנגדת למידת "**קַל וְחֹמֶר**". וזאת, כפי שידוע מהספרים הקדושים, **שעמלק** בגמטריה "**אל אחר**", והוא מתנגד לאמונת אחדות ה' יתברך. ועל-כך מזהיר אותנו הכתוב (שמות לד, יד): "כי לא תשתחוה לאל אחר".

וכן מצינו בגמרא (שבת קה'): "אמר רבי אבין: מאי קרא (=הפונה בפסוק) 'לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר?' (תהילים פא). איזהו 'אל זר' שיש בגופו של אדם? הוי אומר, זה יצר הרע".

הרי מבואר, כי זה לעומת זה עשה האלקים – שם "**אל**" שמצד הקדושה, לעומת "**עמלק**", שהוא "**אל אחר**",

מצד הקליפה, המתנגד למידת "קל וחמר", כדי שלא יתעורר השם "אל", שמצד הקדושה, המביא חסד לישראל, ודין על הרשעים.

לכן מזהיר אותנו הקב"ה (סוף פרשת "כי תצא"): "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים" – כי אז יצאתם ממצרים על-ידי השם "אל", שנתעורר על-ידי ה"קל וחמר" של משה שאמר – "הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה...?". והנה, בא עמלק (גמטריה "אל אחר"), המתנגד לשם "אל" של הקדושה, ורוצה לעורר "קל וחמר" מצד הקליפה, כדי לבטל את הרחמים מישראל.

ומעתה נזכה להבין במעט קט, איך טעה שאול המלך, לעשות "קל וחמר" מעגלה ערופה, שלא למחות את עמלק. שכן, טעות זו נגרמה לו מקליפת עמלק ("אל אחר"), שהביא אותו לעשות "קל וחמר" של שטות מצד הקליפה, בניגוד לדעת התורה. (ומטעם זה יש לומר, שהקב"ה שלח לשאול את שמואל הנביא, שיש בו אותיות "שמו אל" – כדי לרמוז לו לשמור על השם "אל", שמצד הקדושה, כדי שלא יפגם.

ועל-כן נענש שאול, שנקרעה מלכותו, כמו שאמר לו שמואל: "קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום, ונתנה לרעך הטוב ממך". שכן, כפי הידוע מידת "קל וחמר" היא כנגד המידה השביעית – מידת ה"מלכות" (פרי עץ החיים, שער עולם העשיה פ"ו). ומכיון ששאול המלך פגם ועשה "קל וחמר" של שטות מצד הקליפה, קרע ה' את המלכות ממנו, ונתנה לדוד, מלך ישראל, שהוא כידוע הרוצה השביעי. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות..."

על הפסוק שלפנינו מצינו מדרש פליאה: הָדָא הוּא דְכְתִיב (=זהו שכתוב בתהילים קיט', קל'): "פֶּתַח דְּבַרְיָךְ יֵאִיר", וְאִתָּא כְּמָאן דְּאָמַר (=ויש מי שאמר), כִּי יוֹ' טַפְחִים הִוּוּ מְנַרְתָּא (=היתה המנורה).

מדרש פליאה זה הסביר רבי שמשון משפיטובקה, מתלמידי המגיד ממזריץ', בהסבר עממי נאה: במנורה היו, כידוע, שבעה קנים, תשע פרחים, אחד-עשר כפתורים ועשרים ושנים גביעים. ולגבי גובה המנורה חולקים החכמים: יש אומרים שגובהה היה יז' טפחים, ויש אומרים יח' טפחים.

והנה מצינו רמזים לחלקי המנורה השונים בכל אחד מחמשת חומשי התורה: בפסוק הראשון בספר "בראשית" יש שבע מלים כנגד שבעת קני המנורה. בפסוק הראשון בספר "שמות" יש אחת-עשרה מלים, כנגד אחד-עשר הכפתורים שבמנורה. בפסוק הראשון בספר "ויקרא" יש תשע מלים, כנגד תשעת הפרחים שקשטו את המנורה. הפסוק הראשון שבספר "במדבר" כולל שבע-עשרה מלים, כנגד שבעה-עשר הטפחים של גובה המנורה. ובפסוק הראשון בספר "דברים" יש עשרים ושתיים מלים, כנגד עשרים ושנים הגביעים שבמנורה.

לכך – אומר רבי יעקב שמשון משפיטובקה – מרמזים דברי המדרש "פֶּתַח דְּבַרְיָךְ יֵאִיר" – כלומר, הפסוק הראשון הפותח בכל אחד מחמשת חומשי התורה, מכון כנגד מעשה המנורה. "כי ה' דבר טוב על ישראל" (י' כט')

הגאון רבי צבי אלימלך שפירא כותב בספרו "אגרא דכלה": בכל המקרא כלו מצינו רק פעמיים את הביטוי "דבר טוב": בכתוב שלפנינו נאמר: "כי ה' דבר טוב על ישראל", ובמגילת אסתר (ז', ט') נאמר: "דבר טוב על המלך" (ולפי מסורת הקדמונים, הכונה כאן היא למלכו של עולם, הקדוש-ברוך-הוא).

דבר זה בא לרמוז לנו, שלעולם צריך האדם לדבר רק "טוב" על עם ישראל, ולהמנע מלקטרג עליהם, ואפילו הוא רואה במו עיניו את חטאייהם. וכל מי שמדבר טוב על ישראל, כאילו דבר טוב על מלכו של עולם, הקב"ה! "אל נא רפא נא לה"

ליהודי אחד בירושלים היו פאבים חזקים מאד, ונכנס לבית-החולים לבדיקות. לאחר סדרת בדיקות החליט הפרופסור שם, שיש לו אבן, וצריך לנתחו כדי להוציאה. כששמע היהודי כך, קם והתלבש, והלך אל הגאון רבי איסר מלצר זצ"ל, בעל "אבן האזל", וספר לו את כל הדברים כהגותם. ענה לו רבי איסר זלמן, שלדעתו, לא צריך לנתח אותו, אלא די בכך שיעשו לו חוקן בלבד, וזה ישטוף את המעיין, והאבן תצא.

הלה חזר לבית-החולים, נגש אל הפרופסור, ואמר לו: הייתי אצל רבי, ראש הישיבה הרב מלצר, וכבוד הרב אמר לי שלא צריך ניתוח, אלא שיעשו לי רק חוקן, והמים ישטפו את האבן החוצה. הפרופסור וכל העומדים שם פרוצו בצחוק לשמע הדברים האלו, והתחילו להסביר לו ולשכנעו שהענין רציני עד מאד, שחוקן לא יעזור לו, ותביים לנתחו! אולם הלה לא השתכנע, והסביר להם שמאחר ויצא הדבר מפי הרב הקדוש, שלא לנתחו, הרי דברי הרב הם "כארים ותמים", ואדרבא, הניתוח יסכן אותו, ואם הם לא רוצים לעשות לו חוקן, הוא הולך הביתה. כשראה הפרופסור שהיהודי הנ"ל אומר את דבריו בתמימות, בבטחה ובכנות מלאה - הסכים. הכניסו אותו לחדר ועשו לו חוקן. ומה נורא וגדול היה קידוש ה', כשיצאה האבן עם המים מהמעים, לעיני כל העומדים שם... שבת שלום